

ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าบริการ สาขาบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม
ต่อกฎหมายเศรษฐกิจของประเทศไทย

ผลของการที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ทำให้จะต้องรับพันธกรณีที่ได้เจรจากันในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยมาปฏิบัติ รวมถึงความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ โดยประเทศสมาชิกจะต้องทำการเปิดเสรีการค้าบริการในประเทศของตน กระบวนการเปิดตลาดนั้นขึ้นกับเป้าหมายของนโยบายของแต่ละประเทศ และระดับการพัฒนาของประเทศต่างๆ ความตกลงได้เปิดโอกาสให้แต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาสามารถทำการเปิดตลาดบริการแบบการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ (Progressive Liberalization) ตามระดับการพัฒนาของประเทศ และการพัฒนาในบริการแต่ละสาขา ประเทศสมาชิกสามารถที่จะเลือกเปิดสาขาบริการใดก่อน-หลัง รวมทั้งตั้งเงื่อนไขได้ แต่ในท้ายที่สุดก็จะต้องทำการเปิดตลาดเสรีโดยไม่มีเงื่อนไขในบริการทุกสาขา เพื่อให้คนชาติของประเทศสมาชิกอื่นเข้าไปประกอบธุรกิจและอาชีพใน ตลาดบริการของประเทศนั้น ๆ ได้

ผลที่ตามมาจากการรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมาปฏิบัติ นั้น ส่งผลกระทบทั้งในแง่บวก และแง่ลบต่อการพัฒนาบริการสาขาต่าง ๆ เป็นอย่างมากในอนาคต ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ไทยจะต้องทำการประเมินผลกระทบ และปรับใช้นโยบายโดยรวมต่อสาขาบริการต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

ประเทศไทยจึงจำเป็นที่จะต้องทำการทบทวนกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับภายในที่ได้รับผลกระทบจากการรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมาปฏิบัติ รวมทั้งผลกระทบต่อสาขาและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ได้ทำข้อผูกพันเฉพาะในการเปิดตลาดการค้าบริการไว้ เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุง ยกเลิก หรือบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับพันธกรณีที่ได้รับมาปฏิบัติ

ปัจจุบันมีกฎหมายไทยเป็นจำนวนมาก ที่ได้บัญญัติไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสงวนและส่งเสริมการประกอบธุรกิจและอาชีพเพื่อประโยชน์แก่คนไทย และมีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม การพิจารณาความสอดคล้อง และผลกระทบต่อกฎหมายดังกล่าว ควรที่จะศึกษาใน 2 ส่วน กล่าวคือ ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าบริการต่อกฎหมายเศรษฐกิจของประเทศไทยในภาวะการณ์ปัจจุบัน และผลกระทบต่อกฎหมายไทยในภายภาคหน้าเมื่อประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การค้าเสรีโดยสมบูรณ์ คือจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการและเปิดตลาดบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมในทุกสาขาที่อยู่ในขอบเขตของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการโดยไม่มีเงื่อนไข

แนวนโยบายของรัฐในการเปิดเสรีการค้าบริการที่เกี่ยวกับบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

การที่ประเทศไทยเข้าร่วมในการเจรจาการค้าหลายฝ่าย และได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ก่อให้เกิดพันธกรณีต่าง ๆ รวมถึงการที่จะต้องรับพันธกรณีตามความตกลงว่าด้วยการค้าบริการมาปฏิบัติ ถึงแม้ประเทศไทยจะทราบว่าจะประเด็นในเรื่องการค้าบริการที่ต้องการให้เกิดการค้าบริการเสรี ซึ่งถูกผลักดันโดยประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น จะทำให้ประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยเสียเปรียบในหลายด้าน เพราะมีระดับการพัฒนาและศักยภาพในการแข่งขันที่ต่ำกว่า แต่ประเทศไทยก็ได้เล็งเห็นและยอมรับว่าการค้าบริการระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาคการค้าบริการมีมูลค่าสูงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเป็นภาคที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก แม้แต่ในนโยบายระดับประเทศคือ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาบริการสาขาต่าง ๆ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่สำคัญได้แก่ การช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และการช่วยยกระดับการแข่งขันการบริการของไทยให้สูงขึ้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม¹

¹ สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ , "การค้าบริการระหว่างประเทศ : แนวคิดและแนวทางสำหรับประเทศไทย",วารสารเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ , 4 (สิงหาคม 2535) , หน้า 202.

ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมเจรจาในครั้งนี้ เพราะทำให้การค้าบริการได้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ และวินัยที่จะนำมาใช้ในการควบคุมและกำกับการค้าระหว่างประเทศ โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะช่วยลดแรงกดดันจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ในการที่ใช้มาตรการภายในประเทศบีบบังคับประเทศคู่ค้าในการที่จะต่อรองให้เปิดตลาดบริการในสาขาต่าง ๆ

ถึงแม้ประเทศไทยอาจเสียเปรียบในระยะต้นๆ แต่เมื่อพิจารณาจากผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับในระยะยาวจากการเปิดเสรีแล้ว ประโยชน์ที่จะได้รับคือ²

1. การลงทุนทางธุรกิจและการสร้างงานใหม่ๆ ที่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง
2. ในอนาคตประเทศไทยอาจมีศักยภาพในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศได้เหมือนกับกรณีประเทศไทยกลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าในอันดับต้นๆ ในปัจจุบัน หลังจากการเข้าเป็นสมาชิกในความตกลงแกตต์ (GATT) แล้ว
3. การมีข้อตกลงก่อให้เกิดผลดี เพราะอย่างน้อยที่สุดข้อตกลงก็สะท้อนให้เห็นกรอบกติกาสำหรับการอยู่ร่วมกันของประชาคมธุรกิจโลกในอนาคตอันใกล้ หรืออย่างน้อยมีกลไกที่ใช้ในกรณีที่มีการพิพาทได้
4. เศรษฐกิจของไทยส่วนใหญ่ขึ้นกับการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในตลาดโลกย่อมส่งผลกระทบต่อตลาดการค้าไทยอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ดังเช่นกระแสโลกาภิวัตน์ของตลาดทุน (Globalization of Capital Market) ทำให้ทุนสามารถเคลื่อนย้ายไปยังแหล่งลงทุนต่างๆ ทั่วโลกได้ตลอดเวลา รวมทั้งประเทศไทยซึ่งปัจจุบันนี้ทำให้ธุรกิจบริการของ

² ประพนอมศรี โสมขันเงิน, "การเปิดเสรีการค้าบริการ : ไทยพร้อมหรือยัง," วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 75.

ไทยหลายประเภทที่มีบริษัทต่างชาติเข้ามา มีบทบาทต่อการให้บริการลูกค้าในประเทศ เช่น ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจโฆษณา ธุรกิจก่อสร้าง และธุรกิจการขนส่งสินค้าทางทะเล เป็นต้น ดังนั้นการได้เข้าร่วมเจรจาเพื่อกำหนดวิถีทางหรือ Rule of the Game ของการค้าบริการระหว่างประเทศเสียแต่แรกเริ่มการเจรจานับได้ว่าเป็นประโยชน์ระดับหนึ่งที่ได้รับจากการไม่ต้องถูกประเทศต่างๆ ใช้มาตรการฝ่ายเดียว(Unilateral Measures)

ประเทศไทยได้ทำการยื่นข้อเสนอเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การเจรจาเพื่อแสดงถึงจุดยืนและความตั้งใจที่จะเข้าร่วมเจรจา และเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2533 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงพาณิชย์เข้าร่วมการเจรจา เพื่อจัดทำความตกลงพหุภาคีเรื่องบริการโดยมีกรอบการเจรจาดังนี้ คือ³

1. ความตกลงสำหรับการค้าบริการ จะต้องครอบคลุมการบริการทุกสาขา
2. ในกรณีจำเป็นจะต้องเปิดการค้าบริการเสรี ให้เจรจาแต่ละสาขาในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Progressive) เพราะว่าการค้าบริการแต่ละสาขามีลักษณะที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างมาก
3. ในการเปิดเสรีแต่ละสาขา ต้องมีการเจรจากันในประเด็นที่ว่า จะเปิดเสรีมากเพียงใด โดยพิจารณาถึงผลที่จะมีต่อความมั่นคงของชาติ ต่อปัญหาเศรษฐกิจสังคมที่จะเกิดตามมา

³ วรุฒิ ลีลาเวทพงษ์, “การเจรจารอบอุรุกวัยของแกตตีในเรื่องการค้าบริการและผลกระทบที่มีต่อกฎหมายและธุรกิจประกันวินาศภัยของประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536, หน้า 65.

4. หลักการของแกตต์บางหลักนำมาใช้กับการค้าบริการไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นการนำหลักการของแกตต์ (GATT) มาใช้กับการค้าบริการ จะต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของแต่ละสาขาบริการด้วย

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเจรจาเปิดตลาดเป็นรายสาขา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2535 โดยเข้าร่วมการเจรจาเพื่อเปิดเสรีการค้าบริการในแต่ละสาขาในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป⁴ ซึ่งประเทศไทยสามารถเสนอตารางข้อผูกพันเป็นลักษณะ Standstill กล่าวคือ ยังคงรักษากฎระเบียบเดิมที่มีอยู่ได้ แต่จะไม่เพิ่มในอนาคต และในบางเรื่องอาจมีลักษณะ Rollback กล่าวคือ จะต้องค่อยๆ ถอดถอนกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ให้ลดน้อยถอยลง โดยการจัดทำตารางข้อเสนอมผูกพันในรอบแรกนี้ กระทรวงพาณิชย์รับผิดชอบในการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรวบรวมผลของการประชุมร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสาขาบริการที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาจัดทำตารางข้อผูกพัน โดยคณะทำงานได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกสาขาบริการที่จะผูกพัน ดังนี้⁵

1. เป็นบริการที่กฎหมายไทยเปิดให้ต่างชาติเข้ามาดำเนินการได้โดยเสรีอยู่แล้ว โดยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลร่วมลงทุนกับคนไทยในอัตราส่วน 49 : 51

2. มีนโยบายค่อนข้างชัดเจนว่า จะยังคงใช้กฎหมาย ณ ระดับปัจจุบัน โดยไม่กำหนดเงื่อนไขกฎเกณฑ์เพิ่มเติม หรือออกกฎหมายใหม่ที่มีลักษณะเป็นข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาด และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติต่อผู้ให้บริการต่างชาติ

⁴ กระทรวงพาณิชย์ , กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, “การเจรจาการค้าหลายฝ่าย รอบอุรุกวัยและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ” , หน้า 43.

⁵ เรื่องเดียวกัน

3. มีมูลค่าการให้บริการทั้งในปัจจุบันและคาดว่าจะในอนาคตไม่สูงมาก
4. เป็นบริการที่คนไทยขาดศักยภาพ

การเปิดเสรีธุรกิจบริการของไทยในสาขาที่ได้รับเลือกทำข้อผูกพันเฉพาะประเทศ ไทยจะทำข้อผูกพันเฉพาะอยู่บนพื้นฐานของเงื่อนไขโดยทั่วไปคือ⁶

1. ไม่ผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการในรูปแบบของการค้าข้ามพรมแดน หมายความว่า ไทยอาจอนุญาตให้ผู้ซื้อบริการในประเทศ ซื้อบริการจากต่างประเทศในรูปแบบนี้ได้ แต่อาจออกกฎระเบียบ และมาตรการต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามหลักการของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการได้ หรืออาจไม่อนุญาตก็ได้ ถ้ามีเหตุผลเพียงพอ

2. อนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาให้บริการแก่ผู้ซื้อบริการในประเทศในรูปแบบของ นิติบุคคลเท่านั้นและถ้าบริษัทต่างชาติต้องการได้รับสิทธิเท่าเทียมกันกับบริษัทไทย จะต้องเข้ามาลงทุนร่วมกับคนไทยในประเทศ ในสัดส่วนการถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49

3. ไม่อนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจการให้บริการในประเทศไทยในรูปแบบของบุคคลธรรมดา เว้นแต่เป็นการเข้ามาของลูกจ้างของบริษัทต่างชาติในตำแหน่งผู้จัดการ นักบริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษเท่านั้น

⁶ ประพนอมศรี โสภชินเงิน , "การเปิดเสรีการค้าบริการ, ไทยพร้อมหรือยัง ,", หน้า

ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมต่อกฎหมายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ในภาวะการณ์ปัจจุบัน

การเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยซึ่งได้มีการเจรจาทางด้านการค้าบริการเป็นครั้งแรก ได้มีการอนุโลมให้แก่ประเทศต่างๆ ในการรับพันธกรณีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมาปฏิบัติอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ประเทศต่างๆ เตรียมตัวในการปรับกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับความตกลง

บทบัญญัติในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ขณะนี้ยังไม่มีผลกระทบอย่างใดกับประเทศไทยเนื่องจากประเทศสมาชิกต่าง ๆ จะต้องอาศัยระยะเวลาในการเตรียมตัวและจัดการกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในความตกลงฯ รวมทั้งจะต้องเตรียมการเพื่อจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ตามที่ความตกลง ได้บัญญัติไว้ด้วย แต่ทั้งนี้ความตกลง ได้อนุโลมโดยขึ้นกับระดับของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ในช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่ประเทศไทยจะต้องทำการศึกษา และเตรียมตัวเพื่อที่จะได้ปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงได้

ประเทศไทยได้ทำข้อสงวนยกเว้นหลักการตามข้อ 2 ของความตกลง คือหลักการ MFN สำหรับสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2511 ในข้อ 4 และข้อ 10 ไว้เป็นระยะเวลา 10 ปี โดยคณะมนตรีสำหรับการค้าบริการจะต้องนำขึ้นสู่การทบทวนครั้งแรกภายใน 5 ปี นับแต่วันที่องค์การการค้าโลก (WTO) มีผลใช้บังคับ ดังนั้นสนธิสัญญาทางไมตรีในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าบริการ จึงได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามหลัก MFN แต่มีผลกระทบที่ติดตามมาคือ ประเทศไทยจะต้องทำการศึกษาถึงผลกระทบของการที่ยังคงไว้หรือยกเลิกสนธิสัญญานี้ เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติต่อสนธิสัญญานี้และหาแนวทางเยียวยาต่อไป นอกจากนี้ถ้าเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความจำเป็นในการที่จะคงอยู่ของข้อยกเว้นในข้อนี้ยังคงมีอยู่ ก็จะต้องเตรียมการในการให้เหตุผลเพื่อขอยกเว้นต่อไป

ข้อผูกพันเฉพาะในสาขาบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมทั้ง 3 สาขาที่ประเทศไทยได้ทำข้อเสนอไปนั้น เป็นสาขาที่ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่พัฒนาแล้วได้ให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง สำหรับแนวทางในการเปิดตลาดของบริการสาขาต่าง ๆ รวมทั้งสาขาสถาปัตยกรรม คือ ยังคงให้สิทธิแก่คนต่างด้าวในกฎเกณฑ์เท่าที่กฎหมายในปัจจุบันได้ให้ไว้ โดย

มีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดและการ प्रतिบัติเยี่ยงคนชาติเท่าเดิม จึงไม่ได้รับผลกระทบมากเกินไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทำให้ยังไม่ต้องทำการปรับปรุงกฎหมายในสาขา และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ถูกผูกพัน แต่จะต้องมีการเตรียมการไว้สำหรับการเจรจารอบหน้า ซึ่งต้องทำการเปิดเสรีมากขึ้นในทุกกรอบที่มีการเจรจาว่าจะทำการเปิดเสรีในสาขาใดเพิ่มขึ้นและจะลดเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสาขาใด เพื่อจะได้เตรียมการไว้ในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับข้อผูกพันเฉพาะที่จะทำในครั้งหน้า และเตรียมการสำหรับการเปิดเสรีในอนาคต เพื่อที่จะได้เตรียมกฎหมายและผู้ประกอบการให้พร้อมในการแข่งขันเสรี และเตรียมรับผลกระทบทางเศรษฐกิจในแต่ละสาขาบริการ

ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมโดยสมบูรณ์ต่อกฎหมายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายของการเจรจาเกี่ยวกับการค้าบริการ ก็เพื่อที่จะลดอุปสรรคทางการค้า และก่อให้เกิดการค้าเสรีขึ้นในบรรดากลุ่มประเทศสมาชิกด้วยกัน การเจรจาความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการอยู่บนพื้นฐานของหลักการการค้าเสรี การนำหลักเกณฑ์ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมาปฏิบัติ และการเสนอเปิดตลาดการค้าบริการตามที่ได้ระบุในข้อผูกพันเฉพาะย่อมจะไม่สอดคล้องกับกฎหมายภายในบางส่วนของแต่ละประเทศที่ต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิของคนชาติของตน ซึ่งก่อให้เกิดการกีดกันทางการค้าขึ้น ผลก็คือประเทศไทยจะต้องทำการศึกษาถึงผลกระทบต่อกฎหมายในแต่ละฉบับที่ได้รับจากความตกลงฯ นี้ ซึ่งถ้าประเทศต่าง ๆ ได้ปฏิบัติตามที่ความตกลงฯ นี้กำหนดไว้ ก็จะก่อให้เกิดการเปิดตลาดการค้าบริการอย่างสมบูรณ์โดยไม่มีเงื่อนไข ในที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะผลกระทบของการเปิดเสรีทางด้านสถาปัตยกรรมต่อกฎหมายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

1. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเป็นนโยบายของรัฐในการตั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าเมืองการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร และมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร นอก

จากนี้ยังมีการกำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี แต่มีให้เกินประเทศละหนึ่งร้อยคนต่อปี และสำหรับคนไร้สัญชาติมิให้เกินห้าสิบคนต่อปี

ในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาชั่วคราว หรือเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยนั้น มีผลต่อการทำงานของคนต่างด้าวคือ ถ้าไม่อนุญาตให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะขอใบอนุญาตในการทำงานได้ แต่การได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในไทยนั้น จะถูกจำกัดจำนวนผู้ที่จะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย ส่งผลให้เป็นการจำกัดจำนวนของผู้ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยด้วย ซึ่งบทบัญญัตินี้อาจขัดกับข้อ 16 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เรื่องการเข้าสู่ตลาดโดยในวรรค 2 (เอ) โดยทางอ้อมที่บัญญัติไม่ให้สมาชิกกำหนด ข้อจำกัดในจำนวนผู้ให้บริการพระราชบัญญัติเป็นการจำกัดจำนวนผู้ให้บริการในรูปแบบของจำนวนตัวเลขโควตาว่าให้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ไม่เกินจำนวนเท่าไร ทำให้เป็นการจำกัดจำนวนผู้ให้บริการไปด้วย

ประเทศไทยจะต้องทำการทบทวนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามความตกลง โดย

1. จะต้องมีการพิจารณาในเรื่องจำนวนโควตาของคนต่างด้าว ที่จะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยเพราะการจำกัดจำนวนคนต่างด้าวดังกล่าว เป็นการจำกัดจำนวนผู้ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพในไทยทางอ้อม

2. ในกรณีของการเดินทางเข้ามาชั่วคราว ควรจะอนุญาตให้สามารถประกอบอาชีพในประเทศไทยได้ด้วย

3. การจำกัดจำนวนคนต่างด้าวที่จะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในเมืองไทยนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญเพราะถ้ามีการอนุญาตให้คนต่างด้าวสามารถเข้าประเทศเพื่อมาประกอบอาชีพโดยเสรี อาจมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ซึ่งความตกลงนี้ก็ไม่ห้ามที่ประเทศสมาชิกจะยังคงไว้ในเรื่องกฎหมายคนเข้าเมือง โดยในภาคผนวกว่าด้วยการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา ที่ให้การบริการภายใต้ความตกลง (Annex on Movement of Natural Persons Supplying Services under

the Agreement) ในข้อ 4 ได้บัญญัติว่า "ความตกลงจะไม่ห้ามสมาชิกในการใช้มาตรการที่จะควบคุมการเข้าเมืองของบุคคลธรรมดา หรือพำนักอาศัยชั่วคราวในอาณาเขตของสมาชิก"

4. ในเมื่อประเทศไทยจะต้องเปิดเสรีการค้าบริการในสาขาต่างๆ แต่ก็ไม่สามารถที่จะเปิดประเทศให้คนต่างด้าวทุกคนเข้ามาทำงานได้ ดังนั้นจึงควรที่จะแบ่งแยกคนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานแบบใช้ความรู้ ทักษะความชำนาญ กับพวกที่ใช้แรงงาน โดยอาจจะมีการแจ้งให้ชัดเจนในการขอ VISA เพื่อเข้ามาประกอบธุรกิจหรืออาชีพใดในประเทศไทย โดยกระทรวงแรงงาน กองตรวจคนเข้าเมือง และสมาคมวิชาชีพ อาจร่วมมือกันตรวจสอบว่าได้เข้ามาประกอบธุรกิจหรือทำงานตรงตามที่ยื่นคำขอหรือไม่

5. อาจมีการกำหนด VISA สำหรับคนต่างด้าวผู้ที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจหรืออาชีพในประเทศไทยโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ไม่กระทบกับจำนวนโควตาของผู้ที่จะขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยที่จะต้องยังคงไว้เพื่อประโยชน์ในเรื่องความมั่นคง

2. พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ.2499

พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจไว้กว้างๆ ในการที่จะออกพระราชกฤษฎีกากำหนดในเรื่องสัดส่วนจำนวนของคนงานที่มีสัญชาติต่างด้าวต่อคนไทย ในปัจจุบันองค์การเอกชนที่ประกอบธุรกิจทางด้านสถาปัตยกรรมยังไม่ถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ แต่กฎหมายฉบับอื่น คือ ปว.281 บัญญัติห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจสถาปัตยกรรมในทุกสาขา และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวได้มีการกำหนดห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมหลักในบางลักษณะ แต่หลังจากที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) และรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการรวมทั้งข้อผูกพันต่างๆ มาปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดพันธกรณีผูกพันให้ประเทศไทยต้องเปิดเสรีทางการค้าบริการซึ่งวิชาชีพสถาปัตยกรรมก็เป็นประเด็นหนึ่งในการเจรจา การเปิดตลาดทางด้านสถาปัตยกรรม ส่งผลให้คนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้ให้บริการจากประเทศภาคีสมาชิกอื่นเข้ามาประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศไทย โดยบุคคลเหล่านั้นอาจเข้ามาทำงานกับองค์กรธุรกิจ หรือการเข้ามาของนิติบุคคลต่างด้าว จึงต้องถูกควบคุมภายใต้พระราชบัญญัตินี้ด้วย

ประเด็นที่น่าพิจารณาคือ ถ้าพระราชบัญญัติฉบับนี้ออกพระราชกฤษฎีกามาควบคุมองค์กรเอกชนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสถาบันถาวรกรรม จำนวนของพนักงานลูกจ้างก็จะถูกกำหนดด้วยจำนวนโควตาของคนไทยต่อคนต่างด้าวไม่เป็นการขัดต่อหลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access) แต่เป็นการขัดต่อหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ดังนั้น จึงจะต้องทำการพิจารณาเมื่อเปิดตลาดเสรีในทุกสาขาบริการ โดยคนชาติของประเทศสมาชิกจะสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจและวิชาชีพได้ จึงเป็นการสมควรหรือไม่ที่จะยังคงมีกฎหมายกำหนดสัดส่วนของคนทำงานในองค์กรระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าว แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้ในปัจจุบันไม่ค่อยจะได้นำขึ้นมาใช้ก็ตาม แต่ข้อดีของกฎหมายฉบับนี้ก็คือทำให้สามารถกำหนดให้ในแต่ละองค์กรต้องมีคนไทยทำงานด้วยโดยไม่ขัดกับหลักการเข้าสู่ตลาด

3. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2515

การควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตาม ป.ว.281 เป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าสู่ตลาดของบุคคลและนิติบุคคลต่างด้าวที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย การที่บุคคลและนิติบุคคลต่างด้าวจะเข้ามาจัดตั้งองค์กรทางธุรกิจไม่ว่าจะเป็นในรูปของนิติบุคคลหรือสำนักงานสาขาเพื่อประกอบธุรกิจการให้บริการยังประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศของผู้รับบริการ รูปแบบการให้บริการ (Modes of Supply) ดังกล่าวเป็นการให้บริการในรูปแบบของ Commercial Presence ซึ่งตามหลักการค้าเสรีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ได้กำหนดให้ประเทศผู้รับบริการห้ามตั้งข้อจำกัดต่างๆ แก่การบริการและผู้ให้บริการจาก ประเทศสมาชิกอื่นตามข้อ 16 ดังนั้นถ้าประเทศไทยเปิดเสรีการค้าบริการในสาขาใด จะต้องไม่มีการตั้งข้อจำกัดตามที่ข้อ 16 บัญญัติไว้

การกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวนั้น โดยทั่วไปคนต่างด้าวสามารถที่จะประกอบธุรกิจใดก็ได้ ยกเว้นแต่ธุรกิจที่ได้ระบุไว้ในบัญชี ก. ข. ค. ของป.ว. 281 ซึ่งถ้าจะประกอบธุรกิจที่อยู่ในบัญชีดังกล่าว จะต้องได้รับอนุญาตตามเงื่อนไขและข้อยกเว้นที่ได้กำหนดไว้ จึงสามารถกล่าวได้ว่า การประกอบธุรกิจในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ธุรกิจที่คนต่างด้าวสามารถประกอบธุรกิจได้ คือ ธุรกิจที่ไม่ได้ถูกระบุไว้ใน ป.ว. 281 ธุรกิจเหล่านี้จึงมีลักษณะเปิดตลาดให้แก่คนต่างชาติ กล่าวคือ คนต่างชาติสามารถที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ โดยคนชาติและคนต่างด้าวมีสืทธิในการประกอบธุรกิจอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ

2. ธุรกิจที่ต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าว คือ ธุรกิจที่ได้ถูกระบุไว้ใน ป.ว. 281 ตามบัญชี ก. ข. ค. ถึงแม้จะมีข้อยกเว้นบางประการก็ตาม ก็เป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างคนชาติกับคนต่างด้าว ธุรกิจเหล่านี้จึงมีลักษณะกึ่งปิดตลาดกล่าวคือโดยทั่วไปจะเป็นการห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย แต่ก็มีข้อยกเว้นที่จะอนุญาตให้เข้ามาประกอบธุรกิจได้ซึ่งกฎหมายในส่วนนี้ขัดกับหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ซึ่งถ้ามีการเปิดตลาดเสรีจะต้องทำการยกเลิกกำหนดบัญชีตาม ป.ว.281 เพื่อไม่ให้มีการจำกัดประเภทธุรกิจที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจ

ในเรื่องของการเข้าสู่ตลาด รัฐสมาชิกจะต้องไม่มีข้อจำกัดต่างๆ ดังที่กำหนดไว้ในข้อ 16 ป.ว. 281 มีบทบัญญัติหลายส่วนที่ไม่สอดคล้องกับหลักการในการเข้าสู่ตลาด เพราะได้มีการตั้งข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การระบุนุ้ธุรกิจในบัญชี ก. ข. ค. ซึ่งเป็นธุรกิจต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าวเป็นการจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ เพราะธุรกิจในบัญชี ก. ข. ค. นั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะสงวนไว้สำหรับคนไทยและจำกัดไม่ให้คนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้ให้บริการประกอบธุรกิจให้บริการในบัญชีดังกล่าว ซึ่งเป็นการขัดต่อข้อ 16 วรรค 2 (A)

2. เส้นแบ่งระหว่างความเป็นนิติบุคคลไทยกับนิติบุคคลต่างด้าวนั้น ตามข้อ 3 (1) ของ ป.ว. 281 ได้กล่าวถึงจำนวนทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งเป็นของคนต่างด้าว หมายความว่าคนต่างด้าวจะถูกจำกัดไม่ให้ถือหุ้นเกินกึ่งหนึ่งของทุนจดทะเบียน เพราะมิฉะนั้นจะไม่สามารถปฏิบัติเท่ากับที่นิติบุคคลไทยได้รับ การบัญญัติดังกล่าวเป็นการไม่สอดคล้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ในข้อ 16 (เอฟ) ที่ห้ามตั้งข้อจำกัดในการเข้าร่วมลงทุนต่างประเทศ ในรูปแบบของการจำกัดมูลค่ารวมทั้งหมดของการลงทุนจากต่างประเทศของแต่ละบุคคล จึงอาจจะต้องมีการแก้ไข

ให้คนต่างด้าวสามารถถือหุ้นเกินกว่ากึ่งหนึ่งของทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลได้ จนในที่สุดคนต่างด้าวก็จะสามารถถือหุ้นได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ของทุนจดทะเบียน

3. ป.ว. 281 ได้มีการจำกัดเรื่องการเข้าร่วมลงทุนต่างประเทศ โดยในข้อ 9 ได้บัญญัติ "ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้รับใบอนุญาต หรือคนต่างด้าวซึ่งถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนในนิติบุคคลตามข้อ 3 เข้าเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดอื่นเกินหนึ่งในสามของจำนวนหุ้นของบริษัท หรือเกินหนึ่งในสามของทุนของห้างหุ้นส่วนนั้น หรือซื้อกิจการนั้นๆ ทั้งนี้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี ในการอนุญาตนั้นอธิบดีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้" การกำหนดจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของคนต่างด้าวว่า ห้ามถือเกินสัดส่วนที่ได้กำหนดไว้ นั้นเป็นการขัดกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ข้อ 16 วรรค 2 (เอฟ) ว่าในสาขาซึ่งได้มีการรับข้อผูกพันการเข้าสู่ตลาด ประเทศสมาชิกจะต้องไม่ใช้ "ข้อจำกัดในการเข้าร่วมลงทุนต่างประเทศในรูปแบบของการจำกัดอัตราส่วนสูงสุดของการถือหุ้นต่างด้าวหรือมูลค่ารวมทั้งหมดของการลงทุนจากต่างประเทศของแต่ละบุคคล หรือโดยการร่วมทุน"

ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ จึงส่งผลกระทบทำให้ประเทศไทยจะต้องแก้ไขบทบัญญัติเหล่านี้ เพื่อไม่ให้มีข้อจำกัดในเรื่องการร่วมทุนต่างประเทศตามที่ได้กำหนดไว้

สำหรับธุรกิจทางด้านสถาปัตยกรรม ได้ถูกระบุไว้ในบัญชี ก หมวด 3 (3) การประกอบธุรกิจบริการทางสถาปัตยกรรม" โดยในที่นี้ไม่ได้มีการแจกแจงว่าเป็นบริการทางสถาปัตยกรรมในสาขาใดจึงถือได้ว่า ป.ว. 281 กำหนดห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจบริการทางสถาปัตยกรรมทุกสาขาซึ่งเป็นการขัดต่อหลักการค้าเสรี บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมเป็นประเด็นหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาในการเจรจาและเสนอข้อผูกพันเฉพาะของประเทศไทยใน 3 สาขา คือสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง และสาขาภูมิสถาปัตยกรรม ประเทศไทยจะต้องเปิดเสรีในธุรกิจนี้ตามหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ จนในที่สุดจะต้องทำการเปิดเสรีอย่างสมบูรณ์โดยไม่มีเงื่อนไข จึงจะต้องมีการแก้ไข ป.ว.281 เพื่อไม่ให้มีการห้ามประกอบธุรกิจทางสถาปัตยกรรมใน 3 สาขาดังกล่าว ส่วนสาขาอื่นๆ ที่ไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาในการเจรจา ประเทศไทยจึงยังสามารถสงวนธุรกิจนี้ในสาขาเหล่านั้นไว้ได้ แต่ในอนาคตก็จะต้องทำการเปิดเสรีธุรกิจทางด้านสถาปัตยกรรมในทุกสาขา

ถึงกระนั้นก็ดี การสงวนธุรกิจบางประเภทตาม ป.ว. 281 ไว้นั้น มิได้หมายความว่าคนต่างด้าวจะไม่สามารถประกอบธุรกิจเหล่านั้นได้เลย เพียงแค่นิติบุคคลเหล่านั้นจะต้องถูกถือหุ้นและมีอำนาจบริหารโดยคนต่างด้าว ไม่ให้เข้าหลักเกณฑ์ของการเป็นนิติบุคคลต่างด้าวตามข้อ 3 (1) ถึง (4) ของ ป.ว.281 คนต่างด้าวก็สามารถที่จะประกอบธุรกิจทุกประเภทได้เหมือนนิติบุคคลไทยในประเทศไทย ดังนั้นการที่จะเปิดตลาดเสรีในสาขาต่างๆ นั้น จะมีความเปลี่ยนแปลงตรงที่จำนวนองค์กรนิติบุคคลของชาวต่างชาติจะเพิ่มขึ้น โดยคนต่างด้าวสามารถถือหุ้นและมีอำนาจในการบริหารได้อย่างเต็มที่โดยถูกกฎหมาย เพราะในความเป็นจริงคนต่างด้าวก็เข้ามาประกอบธุรกิจเกือบทุกประเภทรวมทั้งประเภทที่ได้สงวนไว้อยู่แล้ว โดยการเลี่ยงกฎหมายด้วยการให้ถือหุ้นแทน (Proxy) และการปิดบัง (Identity)⁷ ของผู้ถือหุ้น ดังนั้นถึงแม้ประเทศไทยจะทำการแก้ไขหรือยกเลิก ป.ว. 281 แต่ควรที่จะให้ความสำคัญกับการออกกฎหมายเพื่อควบคุมองค์กรธุรกิจของคนต่างด้าวอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังเป็นการดีที่คนต่างด้าวดังกล่าวมาอยู่ภายใต้การควบคุมตามระบบของกฎหมายไทย โดยมีต้องมีใช้ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ หรือเลี่ยงกฎหมายในการทำงาน กฎหมายจะได้สามารถเข้าไปควบคุมในสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบบุคคลเหล่านั้นได้

ในส่วนข้อยกเว้นของ ป.ว. 281 ที่ไม่ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวที่เข้ามาประกอบธุรกิจ ในราชอาณาจักรโดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาล หรือโดยความตกลงที่รัฐบาลไทยทำกับรัฐบาลต่างประเทศดังที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 2 มีข้อน่าสังเกตคือ การเจรจาความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการนี้จะถือว่าเข้าข้อยกเว้นหรือไม่ เพราะความตกลงนี้เป็นความตกลงพหุภาคีที่รัฐบาลของประเทศไทยทำกับรัฐบาลของประเทศอื่นที่เป็นสมาชิกของความตกลงฯ ด้วยกัน ซึ่งถ้าถือว่าเข้าตามหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นนี้แล้วก็จะทำให้ ป.ว. 281 ไม่ถูกกระทบจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เพราะคนต่างด้าวเหล่านั้นจะไม่ถูก ป.ว. 281 ใช้บังคับ

⁷ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, "รายงานการวิจัยเรื่องการค้าบริการภายใต้กรอบการเจรจาทางการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย สาขาการก่อสร้าง," หน้า 40.

ส่วนกรณีการไม่ต้องนำ ป.ว. 281 มาใช้บังคับตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2511 จะได้กล่าวในส่วนต่อไป

อย่างไรก็ตามทางรัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงความสมควรในการที่จะแก้ไข ป.ว. 281 เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการและเนื่องจากประกาศฉบับนี้ได้มีการประกาศใช้บังคับเป็นเวลานานแล้วและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวขึ้นเพื่อที่จะได้ยกเลิกและนำมาประกาศใช้แทนป.ว.281

ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

เนื่องจากรัฐบาลเล็งเห็นว่ามีการประกาศคณะปฏิวัติจำนวนมากที่ไม่สอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน รวมทั้งสมควรที่จะทำการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติและบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติแทนจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติและประกาศหรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกัน ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาปรับปรุงกฎหมายที่อยู่ในรูปแบบของประกาศของคณะปฏิวัติ ประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และประกาศหรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกัน ซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่เพื่อให้รูปแบบ และบทบัญญัติของกฎหมายนั้นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และระบบนิติศาสตร์ของประเทศ * จึงได้จัดการแต่งตั้งและมอบหมายให้คณะกรรมการปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติด้านกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาประกาศของคณะปฏิวัติและประกาศ หรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกันที่มีเนื้อหาสาระเป็นพระราชบัญญัติ เฉพาะใน

* คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 14/2536 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติและประกาศหรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกัน.

ส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายด้านเศรษฐกิจซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่เพื่อปรับปรุงให้มีรูปแบบ และบทบัญญัติของกฎหมายเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและระบบนิติศาสตร์ของประเทศ และพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาสาระของประเทศดังกล่าวที่มีบทบัญญัติล้าสมัย หรือไม่ เป็นธรรม หรือไม่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและเป็นประโยชน์ต่อสังคม *

คณะกรรมการปรับปรุงประกาศคณะปฏิวัติด้านเศรษฐกิจจะทำการทบทวนประกาศคณะปฏิวัติด้านเศรษฐกิจว่า มีฉบับใดที่เหมาะสมและสามารถเปลี่ยนมาเป็นพระราชบัญญัติได้บ้าง โดยให้หยิบยกเรื่องประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 มาเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องทำการแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มของธุรกิจในปัจจุบัน รวมทั้งให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งขณะนี้การเจรจาที่สำคัญคือ การเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย ในเรื่องความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ และจะต้องทบทวนถึงธุรกิจที่ต้องการจะสงวนไว้สำหรับคนไทย

การปรับปรุง ป.ว. 281 มีหลักการและเหตุผลดังนี้ คือ **

โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ได้มีการประกาศใช้บังคับเป็นเวลานาน กว่าสี่สิบปีแล้ว สภาพธุรกิจในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก กฎหมายฉบับปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งการใช้กฎหมายในรูปของ

* คำสั่งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติและประกาศหรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกัน ที่ 7/2536 เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติด้านกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ, หน้า 2.

** คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติและประกาศหรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกัน, "สัมมนาเรื่องการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว (ป.ว.281)', 13 กันยายน 2536

ประกาศคณะปฏิวัติไม่เหมาะสมในการอ้างอิงกฎหมายในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัตินี้

1. ให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 โดยการตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ยึดถือหลักเกณฑ์ในการร่างกฎหมายให้มีลักษณะเปิด กล่าวคือสามารถให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจได้เลย ยกเว้นในกรณีที่รัฐบาลโดยคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่เห็นสมควรที่จะดำเนินการให้มีการควบคุมและกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในด้านการเจรจาต่อรองทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อที่รัฐบาลจะสามารถกำหนดมาตรการและเงื่อนไขต่างๆ ตามที่เห็นว่าเหมาะสมเป็นกรณีๆ ไป

2. คณะกรรมการที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะต้องเป็นคณะกรรมการที่ประกอบไปด้วยผู้แทนของทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะผู้แทนของภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและวิชาชีพต่างๆ กับทั้งให้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยเหลือการทำงานของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในการช่วยพิจารณากำหนดประเภทของธุรกิจ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการเข้ามาประกอบธุรกิจ

3. พระราชบัญญัติฉบับนี้จะไม่ใช้กับกิจการขององค์การระหว่างประเทศ หรือคนต่างด้าวที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศโดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาลหรือเป็นไปตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศหรือตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

4. พระราชบัญญัติฉบับนี้จะไม่มีข้อจำกัดในการห้ามคนต่างด้าวขยายกิจการเกินกว่าร้อยละ 30 รวมทั้งจะไม่ห้ามการตั้งสาขาหรือการเข้าไปลงทุนซื้อหุ้นในกิจการของนิติบุคคลในประเทศไทยเกินกว่า 1 ใน 3 ของทุนจดทะเบียนเช่นเงื่อนไขตามกฎหมายฉบับปัจจุบัน

5. กิจการหรือธุรกิจที่จะมีพระราชกฤษฎีกาห้ามไม่ให้บุคคลต่างด้าวดำเนินการให้มีกำหนดเวลาห้ามไว้ชั่วระยะเวลาเท่าที่คณะกรรมการเห็นสมควรและควรที่จะมีการ พิจารณาปรับปรุงแก้ไขบัญชีธุรกิจที่จะควบคุมนั้นทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ เช่น 10 ปี

6. ในระหว่างที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดธุรกิจที่คนต่างด้าวต้องมาขอรับใบอนุญาตนั้นให้ใช้บัญชีธุรกิจเดิมตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ไปก่อน แต่ทั้งนี้ต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี หรือระยะเวลาหนึ่งเวลาใดที่คณะกรรมการเห็นว่าเหมาะสม

7. ให้มีการนิยามคำว่า "คนต่างด้าว" ใหม่ โดยพิจารณาหามาตรการที่เหมาะสมป้องกันการควบคุมธุรกิจที่ต้องห้ามโดยทางอ้อมของบริษัทต่างประเทศกับบริษัทในเครือ

8. ในเรื่องพนักงานเจ้าหน้าที่นายทะเบียนการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวและส่วนราชการที่จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้หลักเกณฑ์ตามกฎหมาย ในปัจจุบันกล่าวคือ ให้อธิบดีกรมทะเบียนการค้าและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่เป็นผู้รับผิดชอบ

หลังจากที่ทำการยกเลิก ป.ว. 281 แล้ว จะได้จัดทำเป็นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวขึ้นมาแทน ซึ่งในขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาแล้ว โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้จะทำการยกเลิก

1. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515
2. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 พ.ศ. 2521
3. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

เหตุผลของการออกพระราชบัญญัติฯ ตามบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ..... คือ "โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ออกใช้บังคับในสมัยที่มีการปกครองโดยคณะปฏิวัติ และเนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีหลักการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในปัจจุบันสมควรยกเลิกกฎหมายดังกล่าวและปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันในการประกอบกิจการธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถือปฏิบัติในนานาประเทศอันจะเป็นประโยชน์ต่อชาติเป็นส่วนรวม รวมทั้งปรับปรุงรูปแบบ และบทบัญญัติของ

กฎหมายนั้นให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และระบบนิติศาสตร์ของประเทศ
ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประเด็นการแก้ไขที่สำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

1. นิยามของคนต่างด้าว

แต่เดิมนั้น ป.ว. 281 จะมองเฉพาะในเรื่องจำนวนทุน จำนวนผู้ถือหุ้น และผู้
เป็นหุ้นส่วนเท่านั้นแต่ตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่ได้เพิ่มเติมในส่วนของมูลค่าหุ้นทั้งหมดใน (1)
โดยในร่างพระราชบัญญัติได้ให้นิยามของคนต่างด้าวว่า

คนต่างด้าว หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและนิติบุคคล
มี ลักษณะดังต่อไปนี้

1.1. นิติบุคคลซึ่งมีหุ้นอันเป็นทุนจดทะเบียนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้น
ถือโดยคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลซึ่งมีคนต่างด้าวลงหุ้นมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดในนิติ
บุคคลนั้น

1.2. นิติบุคคลซึ่งมีคนต่างด้าวถือหุ้นเป็นหุ้นส่วน หรือเป็นสมาชิกตั้งแต่
กึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้เป็นสมาชิก ไม่ว่าคนต่างด้าวนั้นจะลงทุนเท่าใด
หรือไม่

1.3. ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน ซึ่งหุ้นส่วน
ผู้จัดการ หรือผู้จัดการเป็นคนต่างด้าว

2. การจัดประเภทธุรกิจของคนต่างด้าว เป็น 2 บัญชี คือ

2.1. บัญชีหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจ

2.2. บัญชีสอง เป็นธุรกิจที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจ เว้นแต่จะได้รับ
อนุญาตจากอธิบดี โดยธุรกิจประเภทนี้ให้ใช้บังคับเป็นระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่พระราช
บัญญัตินี้ หรือพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การกำหนด
หรือการเพิ่มประเภทธุรกิจ การยกเลิก การเปลี่ยนแปลง ระยะเวลาหรือเงื่อนไข ในบัญชีหนึ่ง
หรือบัญชีสอง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้คณะอนุกรรมการดำเนินการรับฟังความคิด
เห็นสาธารณะ (Public Hearing) ประกอบการเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี

ในกรณีที่คนต่างด้าวได้รับการส่งเสริมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ในธุรกิจประเภทที่กำหนดไว้ในบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีสอง ให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริม นั้นได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ตลอดระยะเวลาที่ธุรกิจนั้นได้รับการส่งเสริม การลงทุน

แต่เดิมนั้นมีเพียงธุรกิจในบัญชี ข. และ ค. เท่านั้นที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องอยู่ ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ถ้าได้รับการส่งเสริมการลงทุน แต่ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ธุรกิจ ในบัญชีทุกประเภทถ้าได้รับการส่งเสริมการลงทุนก็จะได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติ นี้

3. ตัดข้อยกเว้นตามข้อ 2 ใน ป.ว. 281 ออก ซึ่งเป็นการยกเว้นในกรณีที่ประเทศไทยมี สนธิสัญญาระหว่างประเทศกับประเทศใดประเทศหนึ่ง

การตัดข้อยกเว้นในข้อนี้ออกไป เพื่อเตรียมการสำหรับในอนาคตที่ประเทศไทย จะต้องนำหลัก MFN มาใช้กับกรณีของสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2511 เพราะถ้าหากยังคงข้อยกเว้นนี้ไว้ จะทำให้ประเทศไทย อาจจะต้องให้สิทธิตามสนธิสัญญาแก่ประเทศอื่นตามหลัก MFN แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังคง ให้สิทธิในการประกอบธุรกิจของคนชาติอเมริกันได้ตามมาตรา 36 ซึ่งจะได้รับสิทธิต่อไปตามเงื่อนไข และระยะเวลาตามสนธิสัญญา เพราะถ้าสนธิสัญญาทางไมตรีฯ มีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือ ยกเลิกก็จะส่งผลให้สิทธิของคนต่างด้าวเป็นไปตามเงื่อนไขหรือระยะเวลาที่ได้กำหนดขึ้นนั้น

4. ยกเลิกข้อจำกัดในการเข้าถือหุ้นของคนต่างด้าวเกิน 1 ใน 3 ตามข้อ 9 ของ ป.ว. 281

5. ยกเลิกการเพิ่มปริมาณการผลิต การจำหน่าย ซึ่งเดิมนั้นกำหนดไม่ให้บริษัท ต่างด้าวเพิ่มปริมาณการผลิตหรือจำหน่ายเกินกว่า 30%

การประกอบธุรกิจบริการสถาปัตยกรรม อยู่ในบัญชีสองของร่างพระราช บัญญัติฯ ซึ่งสงวนธุรกิจไว้สำหรับคนไทยเป็นเวลา 2 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้หรือพระ ราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งหลังจากระยะเวลา 2 ปีที่กำหนด

ไว้ จะต้องรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ (Public Hearing) ก่อน ถ้าไม่มีข้อขัดแย้ง ก็จะต้องทำการเปิดเสรีธุรกิจบริการสถาปัตยกรรมทุกสาขา

การบัญญัติให้การประกอบธุรกิจบริการสถาปัตยกรรมไว้ในบัญชีสองนั้น เป็นการสะดวกในการที่จะทำการเปิดตลาดตามที่ได้ผูกพันไว้ตามข้อผูกพันเฉพาะ เนื่องจากในปัจจุบันการเปิดตลาดในบริการสาขาใดจะอยู่ภายใต้หลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ ซึ่งทำให้ประเทศไทยยังไม่ต้องเปิดเสรีทันทีในตอนี้ แต่เมื่อถึงเวลาที่จะต้องทำการเปิดเสรีโดยสมบูรณ์แล้ว ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะรองรับการเปิดตลาดของข้อผูกพันตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้มีความยืดหยุ่น เพื่อที่จะรองรับสถานการณ์ในการเปิดเสรีตามพันธกรณีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการในอนาคต โดยบทบัญญัติในการสงวนวิชาชีพสถาปัตยกรรมจะถูกยกเลิกหลังจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ 2 ปี หรือถ้าสาธารณชนมีเหตุผลที่สมควรให้ยังคงสงวนวิชาชีพนี้อยู่ จะถูกนำขึ้นมาทบทวนเพื่อยกเลิกทุก ๆ 2 ปี

เมื่อพิจารณาจากร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งเป็นการยกเลิก ป.ว.281 แล้ว จะเห็นได้ว่า ป.ว. 281 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเจรจาการค้าเรื่องความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เนื่องจากรัฐบาลไทยได้ทำการปรับปรุงแนวคิดในเรื่องการจำกัดการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวให้เปิดกว้างขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังไม่เป็นการเปิดเสรีโดยสมบูรณ์ก็ตามแต่กฎหมายฉบับใหม่นี้ก็มีความยืดหยุ่นในการที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงฯ ได้ นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขและยกเลิกบทบัญญัติหลายส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงฯ นับเป็นนิมิตหมายอันดีในการที่จะแสดงความจริงใจให้เห็นได้ว่า ประเทศไทยพร้อมที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ไปทำความตกลงไว้

4. สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทย กับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2511

สนธิสัญญาทางไมตรีฉบับนี้ เป็นข้อตกลงระดับทวิภาคีเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกันในด้านสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ รวมทั้งสิทธิในเรื่องการค้าบริการคือในการประกอบธุรกิจและอาชีพภายในประเทศของแต่ละฝ่าย สนธิสัญญาทางไมตรีฯ ได้กำหนดให้ประเทศคู่ภาคีจะต้องปฏิบัติต่อคนชาติของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งเยี่ยงคนชาติตน กล่าวคือเป็นการนำหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) มาใช้บังคับในธุรกิจเกือบทุกประเภท ยกเว้นธุรกิจ 7 สาขาบริการที่ได้สงวนไว้ในข้อ 4 วรรค 2 การให้สิทธิเยี่ยงคนชาติแก่บุคคลและนิติบุคคลสัญชาติอเมริกันนั้น เป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างคนชาติสหรัฐกับคนชาติของประเทศสมาชิกอื่น ก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เนื่องจากการเปิดเสรีการค้าบริการตามความตกลงฉบับนี้ กำหนดให้สมาชิกทุกประเทศจะต้องรับหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์โดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditional MFN) มาปฏิบัติ ทำให้ประเทศสมาชิกอื่นเช่น สหภาพยุโรป แคนาดา และออสเตรเลีย เรียกร้องสิทธิในการค้าบริการให้เท่าเทียมกับสหรัฐตามหลัก MFN ด้วย จากการที่ประเทศไทยยังไม่พร้อมที่จะให้สิทธิในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติในการประกอบธุรกิจและอาชีพแก่ทุกประเทศสมาชิกตามหลัก MFN ประเทศไทยจึงได้ทำการขอยกเว้นที่ยังไม่นำหลักการ MFN มาใช้กับสนธิสัญญาฉบับนี้ โดยได้ทำเป็นภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นของข้อ 2 (Annex on Article II Exemptions) ในเรื่องของสนธิสัญญาทางไมตรีฯ ว่าขอยกเว้นไว้เป็นเวลา 10 ปี โดยจะต้องมีการทบทวนครั้งแรกภายใน 5 ปีหลังจาก WTO ตั้งขึ้น โดยได้ทำการยกเว้นไว้เฉพาะข้อ 4 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและอาชีพ และข้อ 10 ซึ่งเป็นเรื่องเสรีภาพในทางพาณิชย์และการเดินเรือ ส่วนอื่นที่ไม่ได้ทำการยกเว้นไว้ จะต้องปฏิบัติตามหลัก MFN โดยในที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะผลจากข้อยกเว้นตามข้อ 4 เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะต้องนำสนธิสัญญาทางไมตรีฯ ขึ้นสู่การพิจารณา เนื่องจากประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามหลักการค้าเสรีโดยไม่เลือกปฏิบัติ ตามความเห็นของผู้วิจัย ประเทศไทยมีทางเลือกอยู่ 3 แนวทาง คือ

1. การคงไว้ซึ่งสนธิสัญญาทางไมตรีฯ
2. การคงไว้ซึ่งสนธิสัญญาทางไมตรีฯ โดยมีการเจรจาทบทวนใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

3. การยกเลิกสนธิสัญญาทางไมตรีฯ

การที่จะเลือกแนวทางใดในการปฏิบัติ จะต้องพิจารณาถึงผลดีและผลเสียของแต่ละทางเลือก รวมทั้งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ โดย

1. การคงไว้ซึ่งสนธิสัญญาทางไมตรีฯ

ประเทศไทยสามารถที่จะยังคงสนธิสัญญาฉบับนี้ไว้ได้ เนื่องจากสามารถที่จะขอรบไว้ในบัญชีท้าย (Final List) ตามภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นของข้อ 2. เป็นระยะเวลา 10 ปี โดยในระหว่างนี้ ประเทศไทยก็จะทำการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับเรื่อย ๆ จนกว่าจะเปิดธุรกิจการบริการครบทุกสาขา ซึ่งจะทำให้การประตบัติต่อคนชาติของสหรัฐฯ เท่าเทียมกับคนชาติของสมาชิกอื่น จึงไม่จำเป็นต้องนำหลัก MFN มาใช้กับสนธิสัญญานี้ แต่แนวคิดนี้จะก่อให้เกิดผลเสียแก่ประเทศไทยคือ ประเทศไทยต้องเปิดตลาดธุรกิจบริการเสรีเกือบทั้งหมดภายในเวลา 10 ปี ที่ได้ทำข้อยกเว้นไว้ หรือยังคงสนธิสัญญาไว้ โดยดูท่าทีของการเจรจา เนื่องจากอาจมีการเจรจาในที่ประชุมให้ขยายเวลาของการทำข้อยกเว้นไว้ได้

การยังคงสนธิสัญญาฉบับนี้ มีผลดีคือ

1. รักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาทั้งทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจ เนื่องจากสหรัฐฯเป็นตลาดการค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย
2. เป็นการสกัดกั้นมิให้สหรัฐฯ และประเทศอื่นเรียกร้องที่จะให้เปิดธุรกิจบริการใน 7 สาขาที่ได้สงวนไว้ในระยะแรก เนื่องจากสหรัฐฯซึ่งเป็นประเทศที่ทำสนธิสัญญาทางไมตรีฯยังมิได้รับสิทธินั้น และการสงวน 7 สาขาบริการดังกล่าว ทำให้สหรัฐฯ ก็ไม่สามารถเข้ามาในตลาดของประเทศไทยอย่างเสรีในทุกสาขา ประเทศอื่น ๆ ก็เกิดความเกรงใจในการที่จะขอให้เปิดตลาดเสรีในทุกสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ได้ทำการสงวนไว้
3. ทำให้คนไทยได้สิทธิในการประกอบธุรกิจและอาชีพได้เท่าเทียมกับคนชาติของสหรัฐฯ แม้ว่าในความเป็นจริงประเทศไทยจะไม่ค่อยได้รับประโยชน์ในเรื่องนี้เท่าไรนัก เนื่องจากมีคนไทยที่มีศักยภาพในการไปประกอบธุรกิจและ

วิชาชีพในสหรัฐฯ เป็นจำนวนน้อย และกฎหมายของสหรัฐฯ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการเปิดตลาดแก่คนต่างชาติอยู่แล้ว

4. เป็นการลดแรงกดดันจากสหรัฐฯ ซึ่งไม่ต้องการให้ประเทศไทยยกเลิกสนธิสัญญาฉบับนี้โดยสหรัฐฯอาจใช้มาตรการภายใน ในการกดดันประเทศไทยได้

ผลเสียของการคงสนธิสัญญาไว้ คือ

ประเทศไทยจะต้องให้การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) แก่ทุกประเทศสมาชิก ซึ่งทำให้ประเทศไทยจะต้องเปิดตลาดการค้าบริการ (ยกเว้น 7 สาขาบริการ) ในทันที โดยไม่มีเงื่อนไข ซึ่งอาจทำให้ประเทศไทยไม่สามารถใช้ประโยชน์จากหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับได้

2. การคงไว้ซึ่งสนธิสัญญาทางไมตรีฯ โดยมีการเจรจาบทวนใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

ในกรณีนี้จะยังคงสนธิสัญญาทางไมตรีฯไว้ โดยจัดให้มีการเจรจากันใหม่กับสหรัฐฯ เพื่อให้สนธิสัญญาฯ สอดคล้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ และประเด็นข้อยกเว้นที่ได้ทำได้ โดยอาจเจรจาให้เปิดตลาดทางด้านธุรกิจและวิชาชีพเฉพาะบางสาขาที่ประเทศไทยต้องการจะเปิด และ สงวนบางสาขาที่ต้องการจะปิด หรือเจรจาแก้ไขเพื่อยกเลิกสิทธิในเรื่องการค้าบริการทั้งหมด แต่ยังคงเรื่องอื่นไว้ เนื่องจากถ้ายังคงสนธิสัญญาไว้ ประเทศไทยก็จะต้องนำหลัก MFN มาปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนชาติสหรัฐฯ

ผลเสียของการเจรจาบทวนใหม่ คือ

1. สหรัฐฯ อาจเรียกร้องให้ประเทศไทยเปิดสาขาบริการมากขึ้น รวมทั้ง 7 สาขาบริการที่ประเทศไทยได้ทำการสงวนไว้ อาจถูกบังคับให้เปิดด้วย
2. กรณีการเจรจาเพื่อขอยกเลิกสิทธิเกี่ยวกับธุรกิจการบริการทั้งหมดแต่ยังคงส่วนอื่นของสนธิสัญญาไว้นั้น อาจเป็นการเปิดช่องให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ขอเจรจาเปิดตลาดในส่วนที่ประเทศไทยไม่ต้องการจะเปิดด้วยก็ได้ เช่น 7 สาขาบริการที่ตั้งข้อสงวนไว้

3. การยกเลิกสนธิสัญญาทางไมตรีฯ

ประเทศไทยอาจทำการยกเลิกสนธิสัญญาทางไมตรีฯ เพื่อประเทศไทยจะได้ไม่ต้องให้สิทธิในการค้าบริการแก่ประเทศสมาชิกอื่น แต่การกระทำดังกล่าวอาจเกิดผลเสียแก่ประเทศไทยคือ สหรัฐอาจไม่พอใจและใช้มาตรการทั้งภายในและระหว่างประเทศ ในการบังคับให้ประเทศไทยเปิดเสรีการค้าบริการในสาขาที่สหรัฐฯ ต้องการและ ประเทศสมาชิกอื่นก็อาจจะขอให้ประเทศไทยเปิดการค้าเสรีในสาขาที่ต้องการสงวนไว้ด้วย

ปัญหาที่สำคัญของการยกเลิกสนธิสัญญาทางไมตรีฯ คือธุรกิจสัญชาติอเมริกันที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ประมาณ 500 กว่าแห่ง จะได้ผลกระทบหรือไม่ ประเทศไทยจะต้องพิจารณาว่าจะยังคงให้สิทธิแก่บริษัทอเมริกันที่ก่อตั้งมาแล้วเหมือนเดิมหรือไม่ โดยร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวมาตรา 35 ได้กำหนด"ให้คนต่างด้าวจะได้มาซึ่งสิทธิในการประกอบธุรกิจใดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยอาศัยบทสนธิสัญญาฉบับใดนั้น ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีสำหรับการประกอบธุรกิจในบัญชีหนึ่ง หรือจากอธิบดีสำหรับการประกอบธุรกิจในบัญชีสอง" ซึ่งคนชาติอเมริกันเป็นผู้สามารถเข้ามาประกอบธุรกิจดังกล่าวได้โดยอาศัยสนธิสัญญาทางไมตรีฯ จึงได้รับสิทธิในการที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจตามบัญชีหนึ่งและบัญชีสองได้ โดยสิทธิดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างคนชาติอเมริกันกับคนชาติของประเทศอื่น ๆ โดยมาตรา 36 ได้กำหนดให้สิทธิในการประกอบธุรกิจนั้นต่อไปตามเงื่อนไขและระยะเวลาของความตกลงดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันคือไม่มีกำหนดระยะเวลา จนกว่าจะได้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกสนธิสัญญาฉบับนี้

การทำข้อยกเว้นในเรื่องสนธิสัญญาทางไมตรีฯ เพื่อไม่ต้องปฏิบัติตามหลัก MFN โดยข้อยกเว้นไว้ 10 ปีนั้น อาจจะทำให้ในช่วงนี้ประเทศไทยยังไม่ต้องมีการแก้ไขสนธิสัญญา แต่ต้องหาแนวทางในอนาคตว่าจะปฏิบัติอย่างไรต่อสนธิสัญญาเมื่อครบกำหนดที่ข้อยกเว้นไว้และหาทางเยียวยาผลกระทบที่ประเทศไทยจะได้รับ แต่เนื่องจากยังไม่ทราบว่าจะในอนาคต เมื่อครบกำหนดระยะเวลาข้อยกเว้นแล้วสถานการณ์จะเป็นอย่างไร ซึ่งประเทศไทยจะต้องทำการติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เพราะเมื่อถึงเวลานั้น อาจมีการขยายระยะเวลาในการยกเว้นหลัก MFN ออกไปอีก เพราะสหรัฐฯเองก็ไม่ต้องการให้ประเทศไทยรวมทั้งประเทศอื่นๆ ที่สหรัฐฯ ได้ไปทำสนธิสัญญาหรือความตกลงในลักษณะเดียวกันไว้ถูกยกเลิก สหรัฐฯ ซึ่งเป็นประเทศที่มีบทบาท

บาทในเวทีขององค์การการค้าโลกอาจเจรจาต่อรองในประเด็นนี้ เพื่อยืดระยะเวลาในการทำข้อ
ยกเว้นต่อไป

ประเด็นที่น่าสนใจที่สุดของสนธิสัญญาทางไมตรีนี้ คือสนธิสัญญานี้ได้รับ
ผลกระทบโดยตรงจากหลักการ MFN ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ การพิจารณาใน
เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าประหลาดมาก เนื่องจากองค์ประกอบในการพิจารณา มิได้มีเพียงผลประโยชน์
ของประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังมีแรงกดดันทางด้านการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากในขณะนี้
สหรัฐฯ ได้ส่งคณะผู้แทนเข้ามาเจรจาในเรื่องสนธิสัญญาทางไมตรีฯ โดยไม่ต้องการให้มีการยก
เลิกสนธิสัญญาฯ นี้หลายครั้ง จึงเป็นประเด็นที่รัฐบาลจะต้องทำการพิจารณาเพื่อจัดการให้
เหมาะสมต่อไป

5. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

พระราชบัญญัติการทำงานฯ เป็นกฎหมายที่ใช้สำหรับควบคุมการอนุญาตคนต่าง
ต่าง ที่จะขอเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยหลักการทั่วไปคือคนต่างต่างจะทำงานอะไรก็ได้
นอกจากงานที่ได้กำหนดห้ามไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคน
ต่างต่างทำ ซึ่งจะทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมาย โดย
ใน (30) ได้บัญญัติเกี่ยวกับ "งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับงานออกแบบ เขียนแบบ
ประมาณราคา อำนวยการก่อสร้างหรือให้คำแนะนำ"

การตั้งข้อจำกัดไม่ให้คนต่างต่างเข้ามาทำงานในบางอาชีพ ที่ได้กำหนดห้ามไว้
เป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access) ในข้อ 16 (เอ) ซึ่งเป็นการจำกัด
จำนวนผู้ให้บริการโดยกำหนดห้ามคนต่างต่างประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม สาขา
สถาปัตยกรรมหลัก ในลักษณะงานที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น ส่วนงานอื่นในสาขาสถาปัตยกรรม
หลักที่ไม่ได้ระบุไว้ และงานทางด้านสถาปัตยกรรมในสาขาอื่นๆ คนต่างต่างสามารถประกอบ
วิชาชีพเหล่านั้นได้ จึงไม่ขัดกับหลักการเข้าสู่ตลาดและหลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติ

การจำกัดไม่ให้คนต่างด้าว สามารถประกอบอาชีพในบางอาชีพในประเทศไทยได้ เป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นการขัดกับหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงจะต้องถูกปรับปรุงแก้ไขให้คนต่างด้าวสามารถเข้ามาประกอบอาชีพได้ในสาขาที่ประเทศไทยได้ทำข้อผูกพัน และในอนาคตจะต้องไม่มีการจำกัดห้ามคนต่างด้าวประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในทุกสาขา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการค้าเสรี แต่อาจบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมผู้ประกอบการอาชีพหรือวิชาชีพที่มีความสำคัญเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือบัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

ดังนั้นพระราชบัญญัติการทำงานฯ จึงจะต้องถูกแก้ไขไม่ให้มีบทบัญญัติห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในลักษณะที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากขอบเขตของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ไทยได้ไปทำข้อผูกพันเฉพาะนั้น ครอบคลุมการทำงานทุกอย่างของบริการทางด้านสถาปัตยกรรม แม้ว่าพระราชบัญญัติฯ จะจำกัดเพียงบางขั้นตอนของการทำงานก็ตาม ซึ่งหลักการในการเปิดเสรีการค้าบริการนั้น จะส่งผลทำให้แนวคิดของพระราชบัญญัตินี้เปลี่ยนไป ไม่สามารถคุ้มครองในเรื่องการประกอบอาชีพของคนไทยอย่างอิสระได้อย่างแต่ก่อน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้ว มีสถาปนิกต่างชาติมากมายที่เข้ามาทำงานโดยขอใบอนุญาตในการทำงานไม่ตรงกับงานจริงที่ประกอบวิชาชีพ เนื่องจากวิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาสถาปัตยกรรมหลักเป็นอาชีพที่ต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการก่อสร้างใหญ่ๆ ซึ่งมีการร่วมทุนกับต่างชาติ มักมีการว่าจ้างสถาปนิกต่างชาติให้เข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาและทำงานออกแบบด้วย ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะไม่ถูกควบคุมโดยกฎหมายวิชาชีพ ดังนั้นสิ่งที่ควรทำหลังจากอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมก็คือ ควรออกกฎหมายโดยเฉพาะเพื่อควบคุมมาตรฐานในการทำงานและความรับผิดชอบให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อที่บุคคลเหล่านั้นจะได้ทำงานอย่างรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพในประเทศไทย

6. พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508

พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้ควบคุมเฉพาะผู้ที่ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ซึ่งขณะนี้มีเพียงสภาสถาปัตยกรรมหลักในงานที่กำหนดไว้ คือ งานออกแบบ งานอำนวยความสะดวกก่อสร้าง และงานให้คำปรึกษา และตามลักษณะของอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่ได้กำหนดไว้ พระราชบัญญัติไม่ได้มีการระบุว่าผู้ที่สามารถประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจะต้องมีสัญชาติใด นอกจากนี้ในข้อบังคับ ก.ส. ยังกล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้สำหรับคนต่างด้าวด้วย เช่นหลักเกณฑ์ในการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม และการขอต่อใบอนุญาต พระราชบัญญัตินี้จึงใช้ควบคุมทั้งสถาปนิกไทยและต่างชาติ โดยไม่ได้มีการเลือกปฏิบัติ จึงถือว่าสถาปนิกต่างชาติได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) สามารถเข้าสู่ตลาด (Market Access) ของประเทศไทย โดยไม่ถูกจำกัดในข้อจำกัดใด ๆ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงสอดคล้องกับการเปิดเสรีในอนาคต เนื่องจากมีการบัญญัติในส่วนของคนต่างชาติไว้แล้ว นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติให้คนต่างด้าวบางประเภทไม่ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย

แต่เนื่องจากหลักฐานในการขอรับใบอนุญาตของคนต่างด้าวนั้นจะต้องมีหนังสืออนุญาตให้ทำงานในประเทศไทย จากกระทรวงแรงงาน ในงานสถาปัตยกรรมควบคุม ปัญหาที่เกิดขึ้นคือกระทรวงแรงงาน ไม่สามารถจะออกหนังสืออนุญาตให้แก่มนุษย์ต่างชาติผู้ขอเข้ามาประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมหลักในงานที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมได้ เนื่องจากเป็นงานอาชีพที่พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวสงวนไว้มิให้คนต่างชาติทำ จึงเป็นการจำกัดการเข้าสู่ตลาดของคนต่างด้าวในทางอ้อม แต่อย่างไรก็ดีเมื่อประเทศไทยเปิดเสรีการค้าบริการแล้วข้อบังคับ ก.ส.ดังกล่าวไม่ต้องทำการแก้ไขในเรื่องการขออนุญาตแต่อย่างไร เพราะถ้าแก้ไขพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวไม่ให้วิชาชีพสถาปัตยกรรมหลักเป็นวิชาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย คนต่างด้าวจะสามารถขอรับหนังสืออนุญาตให้ทำงาน เพื่อนำมาเป็นหลักฐานในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมได้ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้สอดคล้องกับการเปิดเสรี เนื่องจากมีการบัญญัติในส่วนของคนต่างชาติด้วย

ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการเรื่อง ข้อบังคับภายในประเทศ (Domestic Regulation) อนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถที่จะทำการทดสอบความรู้ความสามารถของ

ผู้ประกอบการวิชาชีพของประเทศสมาชิกในสาขาที่รับข้อผูกพันเฉพาะได้ ขณะนี้ประเทศไทยยังไม่ได้มีการจัดทดสอบความรู้ความสามารถของคนต่างด้าวโดยเฉพาะ มีแต่การจัดทดสอบเฉพาะกรณีการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมในการเป็นสมาชิกประเภทต่างๆ โดยจะให้ทำการสอบเทียบวิทยฐานะตามมาตรฐานความรู้ชั้นภาคีสมาชิกที่ ก.ส. จัดสอบให้สำหรับผู้ที่มีคุณวุฒิระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับประกาศนียบัตรหรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นการปฏิบัติในหลักเกณฑ์เดียวกันกับผู้ขอรับใบอนุญาตที่เป็นคนไทย

หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ในการอนุมัติการออกใบอนุญาตฯ ของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติฯ จะเหมือนกับของคนไทยทุกประการเพียงแต่จะต้องยื่นหลักฐานเพิ่มเติมคือ หลักฐานคุณวุฒิ การศึกษา หนังสือแสดงผลงานและรับรองผลงาน ตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ และหนังสืออนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยจากกรมแรงงาน โดยจะต้องได้รับอนุญาตให้ทำงานตรงกับงานสถาปัตยกรรมควบคุมที่ยื่นคำขอ สำหรับหลักฐานคุณวุฒิ การศึกษานั้น ก.ส. จะอนุญาตเมื่อมีคุณวุฒิดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาจากสถาบันศึกษาที่ ก.ส.รับรอง

ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาในต่างประเทศถึง 182 แห่งที่ทาง ก.ส.รับรอง ซึ่งหลักการในการรับรองนั้น ทาง ก.พ. ได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของสถาบันต่าง ๆ มาแล้ว โดยทาง ก.ส. สามารถที่จะพิจารณาเพิ่มเติมได้ เห็นสมควรว่าสถาบันใดมีความเหมาะสม

2. ศึกษาในหลักสูตรการศึกษาที่ทาง ก.ส. กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์มาตรฐานวิชาการที่ ก.ส.รับรอง ซึ่งมีทั้งหมด 7 วิชา เพื่อเป็นการตรวจสอบซ้ำอีกครั้งว่าสถาบันการศึกษาที่ทาง ก.พ. รับรองนั้นได้เปิดสอนหลักสูตรตามที่กำหนด และชาวต่างชาติผู้นั้นได้ศึกษาวิชาที่กำหนดไว้ครบตามหลักสูตรที่ทาง ก.ส. กำหนดไว้

ในเรื่องของหลักการยอมรับ (Recognition) ประเทศไทยอาจเจรจากับประเทศสมาชิกอื่นในการยอมรับ

1. การศึกษา หรือ
2. ประสบการณ์ที่ได้รับ หรือ
3. ใบอนุญาต หรือหนังสือรับรองที่ออกให้ในประเทศนั้น

ซึ่งประเทศไทยอาจยอมรับเรื่องดังกล่าวเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ ปัจจุบันมีสถานศึกษาจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ได้รับการรับรองจาก ก.ส. ถึง 182 แห่ง โดยคนต่างด้าวที่มีคุณสมบัติและคุณวุฒิเข้าตามหลักเกณฑ์เหล่านั้น จะได้รับการปฏิบัติเหมือนคนไทยทุกประการ โดยจะทำการทดสอบเฉพาะผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเท่านั้น แต่หลักการยอมรับ (Recognition) นั้นจะทำให้ประเทศไทยจะต้องอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้มีใบอนุญาตจากประเทศสมาชิกอื่นที่เจรจาด้วย สามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพได้เลย โดยไม่ต้องผ่านการควบคุมและทดสอบในเรื่องคุณสมบัติและคุณวุฒิตามกฎหมายไทย ส่วนการยอมรับในการศึกษาหรือประสบการณ์ที่ได้รับนั้น อาจไม่เหมาะสมเท่าที่ประเทศไทยได้ให้อุญาตเอง เพราะทาง กส. จะมีการเช็คสอบกับทาง กพ. ว่าการศึกษาของแต่ละสถาบันมีมาตรฐานเพียงใด แต่เนื่องจากหลักการยอมรับขึ้นกับการเจรจา ประเทศไทยควรที่จะเลือกเจรจากับประเทศที่มีมาตรฐานในการศึกษาในระดับที่เหนือกว่าหรือเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป หรืออย่างน้อยสุดก็ใกล้เคียงกับในประเทศไทย เพื่อให้ผู้ให้บริการเหล่านั้นนำวิชาความรู้และระดับเทคโนโลยีที่สูงกว่ามาใช้ในประเทศไทย แต่ถ้าประเทศไทยไม่เห็นด้วยกับหลักการดังกล่าว เพราะจะทำให้ไม่สามารถทราบว่าคุณคนต่างชาติเหล่านั้นจะมีมาตรฐานในความรู้และการทำงานเพียงพอหรือไม่ ประเทศไทยก็อาจจะไม่เข้าร่วมเจรจาในเรื่องนี้ก็ได้

ดังนั้นจึงน่าจะเป็นการอันสมควรที่ทาง ก.ส. ควรออกกฎเกณฑ์ในการทดสอบมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพจากต่างประเทศ เพราะจากกฎเกณฑ์เดิมที่ถ้าผู้ขอรับอนุญาตมีคุณสมบัติครบตามที่กำหนด ก็สามารถประกอบวิชาชีพได้โดยไม่ต้องทำการทดสอบอีก เพราะ ก.ส. ทราบว่ามาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาและสถาบันศึกษาใดในประเทศสมาชิกอื่นเหมาะสมพอที่จะประกอบวิชาชีพ แต่ต่อไปในอนาคตเมื่อเปิดตลาดให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบวิชาชีพแล้วจะเป็นการยากที่จะทราบว่ามาตรฐานของสถาบันและหลักสูตรการศึกษาของแต่ละประเทศนั้นเป็นอย่างไร แม้ทาง ก.พ. จะรับรองแล้วก็ตาม โดยเฉพาะคนต่างด้าวที่มาจากประเทศด้อยพัฒนาและระบบการศึกษาต่ำกว่า จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะจัดทำทดสอบมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการในเรื่องข้อบังคับในประเทศเองก็อนุญาตให้ทำการทดสอบได้ เนื่องจากเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย และเนื่องจากวิชาชีพนี้เกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน จึงอาจนำมาตรการข้อยกเว้นทั่วไป (General Exceptions) มาใช้ได้ นอกจากนี้จะต้องทำการทบทวนพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยว่าเพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคหรือไม่

ขณะนี้ทางสมาคมสถาปนิกสยามได้เสนอแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508 ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนของการทำร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมฉบับใหม่ เพื่อให้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508 โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการแต่งตั้งสถาปนิกสภา เพื่อบัญญัติกฎเกณฑ์และควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปัตยกรรมกันเอง โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม

ร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม ที่เสนอใหม่มีบทบัญญัติจำนวนมากที่แก้ไข เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยในสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. จัดตั้งสถาปนิกสภา และคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม (ก.ป.ส.) เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่แทนคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม (ก.ส.) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย และแต่งตั้งคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ และคณะกรรมการจรรยาบรรณขึ้น โดยรัฐจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้กำกับดูแลโดยทั่วไป และเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมเท่านั้น สำหรับการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมจะควบคุมกันเองในรูปแบบของสถาปนิกสภา

2. แก้ไขขอบเขตวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยวิชาชีพสถาปัตยกรรม หมายความว่า

- สาขาสถาปัตยกรรมหลัก
- สาขาสถาปัตยกรรมผังเมืองที่ครอบคลุมถึงการออกแบบชุมชน การวางผังเมือง และผังภาค
- สาขาภูมิสถาปัตยกรรม
- สาขาสถาปัตยกรรมภายใน
- สาขาสถาปัตยกรรมอื่นใดซึ่งจะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ความแตกต่างของสาระสำคัญที่ขอแก้ไขคือ

1. ระบุลักษณะของสาขาสถาปัตยกรรมผังเมืองให้ชัดเจนขึ้น โดยควบคุมถึง การออกแบบชุมชน การวางผังเมืองและผังภาค
2. ยกเลิกสาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม
3. เปลี่ยนสาขาสถาปัตยกรรมมัณฑนศิลป์ โดยใช้คำว่า สาขา สถาปัตยกรรมภายในแทน
3. ยกเลิกมาตรา 4 ที่ได้บัญญัติว่า "พระราชบัญญัติที่ไม่ใช้บังคับแก่ชาว ต่างประเทศซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ในกิจการที่รัฐบาลตกลงกับทบวง การชำนาญพิเศษแห่งสหประชาชาติหรือรัฐบาลต่างประเทศ หรือในกิจการอื่นใดซึ่งจะได้กำหนด โดยพระราชกฤษฎีกา" เนื่องจากสถาปนิกสภาต้องการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม ควบคุมทั้งหมดรวมถึงชาวต่างประเทศโดยไม่มีการยกเว้น
4. ยกเลิกการจัดแบ่งประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม โดย ทางสถาปนิกสภาจะเป็นผู้กำหนดขึ้นมาใหม่
5. คุณสมบัติและคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม อาจไม่ แตกต่างในสาระสำคัญเท่าไรนัก แต่จะถูกนำไปไว้ในข้อบังคับสถาปนิกสภา เพื่อความสะดวก ในการแก้ไขเพิ่มเติม
6. ยกเลิกการให้สิทธิการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม ควบคุม แก่ผู้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพสถาปัตยกรรมดีเด่นเป็นพิเศษ ตามมาตรา 20
7. มีการระบุหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนในการให้สถาปนิก ซึ่งเป็นบุคคลชาว ต่างประเทศมีสิทธิยื่นขอรับใบทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม เพื่อให้ สอดคล้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ซึ่งในพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม ฉบับที่มีผลใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ได้มีการบัญญัติไว้โดยตรงแต่ได้มีการกล่าวถึงเรื่องการขออนุญาต ไว้ในอนุบัญญัติ

8. ร่างพระราชบัญญัติยังไม่ได้มีการกำหนดว่าวิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาใด แขนงใดหรือขนาดใด เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ซึ่ง อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้เขียนจึงยังไม่สามารถศึกษาในเรื่องดังกล่าวได้

จากการแก้ไขดังกล่าว ก่อให้เกิดผลดังนี้

1. การบัญญัติในมาตรา 51 ของร่างพระราชบัญญัติฯ ให้ "สถาปนิกสภา อาจออกไปทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แก่ผู้ ขอรับทะเบียนซึ่งเป็นบุคคลชาวต่างประเทศได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อ บังคับสถาปนิกสภาว่าด้วยการนั้น" เป็นการบัญญัติอย่างชัดเจนในการอนุญาตให้คนต่างด้าว สามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมได้ ซึ่งเป็นการบัญญัติเพื่อสอดคล้องกับการ แก้ไขพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวในอนาคต ในการยกเลิกการสงวนวิชาชีพ สถาปัตยกรรมตามลักษณะที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นงานในสาขาสถาปัตยกรรมหลักและเป็นวิชาชีพ สถาปัตยกรรมควบคุม โดยสอดคล้องกับการเปิดเสรีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

2. การบัญญัติเปลี่ยนแปลงขอบเขตสาขาของ "วิชาชีพสถาปัตยกรรม" ส่งผล กระทบโดยตรงต่อป.ว. 281 รวมถึงร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เพราะ จะเป็นการกำหนดว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมในสาขาใดที่ห้ามคนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจ

- ยกเลิกสาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม ดังนั้นคนต่างด้าวจึงสามารถ ประกอบธุรกิจในสาขานี้ได้ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีเนื่องจากสาขานี้มีลักษณะเป็นการออกแบบ (Design) มากกว่าที่จะมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรม (Architecture) ทำให้เป็นการแยกอย่างชัดเจนว่าสาขานี้ไม่ใช่เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรม

- แก้ไขคำว่า "สาขาสถาปัตยกรรมมัณฑนศิลป์" มาเป็น "สาขาสถาปัตยกรรม ภายใน"

สาขาสถาปัตยกรรมมัณฑนศิลป์ มีขอบเขตในการทำงานที่กว้าง เนื่องจาก จะทำการออกแบบตกแต่งภายในแล้ว ยังรวมถึงการออกแบบวัสดุ เครื่องใช้ เพื่อใช้ในการตกแต่งอาคาร ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการออกแบบ (Design) เพื่อความสวยงาม โดยเกี่ยวข้องกับ

อาคารในทางอ้อม ดังนั้นจึงเป็นการเหมาะสมที่จะระบุให้ชัดเจนลงไปว่าเป็นสาขาสถาปัตยกรรมภายใน ซึ่งเป็นการให้บริการออกแบบตกแต่งภายในอาคารให้สวยงาม

- การปรับปรุงขอบเขตของวิชาชีพสถาปัตยกรรมไม่ได้ส่งผลกระทบต่อพันธกรณีตามข้อผูกพันเฉพาะที่ประเทศไทยได้ทำไว้ในเรื่องบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม (Architectural Services) เนื่องจากยังคงสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง และสาขาภูมิสถาปัตยกรรมไว้เหมือนเดิม ส่วนสาขาอื่นนอกจากนี้ก็ยังสามารถจัดอยู่ในกลุ่มบริการการออกแบบเฉพาะ (Specialty Design Services) เหมือนเดิม เพียงแต่ว่าประเทศไทยได้กำหนดขอบเขตของบริการทางด้านสถาปัตยกรรมไว้กว้างเหมือนเดิม โดยยังรวมงานบางอย่างที่เป็นการออกแบบ (Design) เข้าไว้รวมกับงานทางด้านสถาปัตยกรรม

7. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ได้กำหนดให้สถาปนิกและวิศวกรผู้มีสิทธิในการยื่นคำขอและลงนามรับผิดชอบในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือแลกเปลี่ยนการใช้อาคาร โดยมีได้มีการเลือกประดิษฐ์ระหว่างสถาปนิกชาวไทยและต่างด้าว แต่เนื่องจากคนต่างด้าวไม่สามารถที่จะเป็นสถาปนิกผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมได้ เพราะขัดต่อพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว ที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมหลัก คนต่างด้าวจึงไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ได้โดยปริยาย ดังนั้นถ้ามีการแก้ไขพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว ให้คนต่างด้าวสามารถประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมได้ คนต่างด้าวเหล่านั้นก็จะมีสิทธิยื่นคำขอและลงนามตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2535 โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 9, มาตรา 10 ทวิ และโดยเฉพาอย่างยิ่งมาตรา 13 ทวิ และมาตรา 13 ตริ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริการประชาชนโดยกำหนดให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ให้

แก่ราชการส่วนท้องถิ่น และกำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นจัดให้มีเอกสารเผยแพร่หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขไว้จำหน่ายแก่ประชาชน จึงถือว่ากฎหมายฉบับนี้มีลักษณะโปร่งใส

นอกจากนี้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารได้จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมอาคาร ซึ่งมีหน้าที่ในการออกบทบัญญัติ และให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ถ้ามีข้อขัดข้องหรือไม่พอใจคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา 52 ได้กำหนดให้สามารถที่จะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ โดยคณะกรรมการฯ จะพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ซึ่งถ้าถึงที่สุดแล้วยังไม่พอใจก็สามารถที่จะนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการตุลาการได้ บทบัญญัติในมาตรานี้จึงสอดคล้องกับหลักการโปร่งใส ซึ่งสามารถจะให้องค์กรนี้ร้องรับการร้องขอเกี่ยวกับมาตรการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การค้าบริการในเรื่องที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้

8. พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติผังเมือง เป็นพระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อกำหนดท้องที่และหลักเกณฑ์ ในการใช้ที่ดินและการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ซึ่งสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารจะต้องนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาพิจารณาประกอบการออกแบบอาคาร พระราชบัญญัติฉบับนี้ ใช้บังคับกับการก่อสร้างทุกแห่ง จึงมิได้มีการเลือกปฏิบัติระหว่างสถาปนิกไทยกับต่างด้าว ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้จึงไม่ได้รับผลกระทบจากการเจรจาในเรื่องการค้าบริการ แต่อาจได้รับผลกระทบในทางอ้อมคือ ถ้าสถาปนิกผังเมืองต่างชาติเข้ามาทำงานในการวางระบบและวางผังเมืองตามพระราชบัญญัติ อาจทำให้ผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะของประเทศไทยดีขึ้น เพราะปัจจุบันลักษณะผังเมืองของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองใหญ่ ๆ ไม่ใคร่จะเป็นระบบระเบียบแบบแผนที่ดีนัก จึงอาจจะเป็นการดีถ้าประเทศไทยได้สถาปนิกต่างชาติมาช่วยในการวางผังเมือง

พระราชบัญญัตินี้มีลักษณะโปร่งใสอยู่แล้ว เพราะมีบทบัญญัติให้ทุกครั้งที่มีการประกาศใช้ผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะจะต้องมีการประกาศให้สาธารณชนทราบ จึงเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักความโปร่งใส

9. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ้างออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2521 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ้างสำนักงานที่ปรึกษาทางวิศวกรรม สถาปัตยกรรมและเศรษฐศาสตร์ พ.ศ. 2521

ในการจ้างออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างอาคาร และการจ้างสำนักงานที่ปรึกษาทางวิศวกรรม สถาปัตยกรรม และเศรษฐศาสตร์ ได้กำหนดคุณสมบัติข้อหนึ่งของผู้ให้บริการ คือ จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยหรือถ้าเป็นนิติบุคคลจะต้องมีผู้บริหาร คือ กรรมการ ผู้จัดการ หรือหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นคนไทย และเป็นนิติบุคคลสัญชาติไทย ระเบียบทั้งสองฉบับนี้ถึงแม้จะขัดกับหลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) แต่ความตกลงฯ ได้ให้ข้อยกเว้นในเรื่องนี้ไว้ คือ หลักการจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement) ระเบียบทั้งสองฉบับนี้จึงไม่ได้รับผลกระทบจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการแต่อย่างไร

แต่ระเบียบดังกล่าวมีข้อยกเว้นที่สามารถจ้างผู้ให้บริการชาวต่างประเทศได้ ซึ่งก็ไม่ได้ขัดกับหลักการจัดซื้อโดยรัฐของความตกลงฯ เพราะเป็นการเปิดช่องให้คนต่างด้าวมีโอกาสที่จะเข้ามาประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น แต่จากเบื้องหลังของความตกลงในข้อนี้ ที่ประเทศที่พัฒนาแล้วประสงค์จะให้การจัดซื้อโดยรัฐอยู่ภายใต้ข้อบังคับของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการและภาคผนวก เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่มีความเห็นว่าภาคผนวกกรายสาขาสำหรับบริการก่อสร้างควรจะต้องรวมถึงประเด็นเรื่องการจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement) เข้าไว้ในภาคผนวกกรายสาขาว่าด้วยการก่อสร้าง เนื่องจากโครงการก่อสร้างใหญ่ ๆ ที่ภาคบริการก่อสร้างและวิศวกรรม หรือ CES FIRM จะเข้าไปปฏิบัติงานข้ามชาตินั้น เป็นโครงการพื้นฐานของรัฐบาลเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น สนามบิน, ท่าเรือ, ทางหลวง และมีมูลค่าสูง ซึ่งในภาคผนวกจะ

สามารถเขียนให้ครอบคลุมบริการครบวงจร (Intergrated Service) ได้⁸ แต่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ไม่พร้อมที่จะเจรจาด้วย จึงมีการบัญญัติในส่วนท้ายของการจัดซื้อโดยรัฐ ว่าให้มีการเจรจาเรื่องนี้ภายในสองปี นับแต่วันที่ WTO มีผลใช้บังคับบริการทางด้านสถาปัตยกรรม ซึ่งถือว่าเป็นบริการที่อยู่ในแขนงเดียวกับการก่อสร้าง ในอนาคตอาจถูกเรียกรวมมีการเจรจาในทำนองเดียวกันด้วย ประเทศไทยจึงควรพิจารณาและเตรียมการไว้ล่วงหน้า ถ้ามีการยกเลิกเรื่องการจัดซื้อโดยรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้าง

ผลกระทบในการเปิดเสรีบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมต่อผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

ผู้ประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมทุกสาขาและผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาสถาปัตยกรรมหลักได้รับความคุ้มครองในการที่รัฐจำกัดไม่ให้คนต่างด้าวเข้ามาแย่งผู้ประกอบการและวิชาชีพสถาปัตยกรรม ในบางลักษณะเนื่องด้วยผู้ประกอบการชาวไทยมีความสามารถเพียงพอที่จะประกอบธุรกิจและวิชาชีพได้ และรัฐเล็งเห็นความสำคัญของงานทางด้านสถาปัตยกรรมที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยผู้ที่ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมทุกคน จะต้องถูกควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณในการทำงานตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม ส่วนผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปัตยกรรมในสาขาอื่นๆ นั้น รัฐมิได้ควบคุมการทำงานและมีให้กำหนดห้ามมิให้ชาวต่างชาติเข้ามาประกอบวิชาชีพดังกล่าว

⁸ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, "ผลกระทบจากการค้าบริการจากการเปิดเสรี ภายหลังจากการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย สาขาการก่อสร้าง", หน้า 15.

แต่หลังจากที่ประเทศไทยตัดสินใจที่จะเข้าเป็นสมาชิกของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ซึ่งมีผลให้ต้องรับความตกลงทางการค้าบริการมาปฏิบัติด้วยนั้น วิชาชีพสถาปัตยกรรมจำนวน 3 สาขา ได้ถูกเสนอให้เปิดตลาดในข้อผูกพันเฉพาะด้วย การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมดังนี้

ผลดี

1. การเข้ามาประกอบธุรกิจตั้งสำนักงานสถาปนิกในไทย ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนทำให้มีเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศ รวมทั้งได้รับภาษีจากบุคคลเหล่านี้
2. ก่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรี ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกเพิ่มขึ้น และได้รับประโยชน์สูงสุด
3. มีการถ่ายทอดแนวคิด และวิธีการใหม่ๆ ในการทำงาน
4. บริษัทต่างชาติที่เข้ามา ย่อมจะต้องมีการจ้างคนไทยในการทำงานด้วย ซึ่งจะทำให้มีการฝึกอบรมการให้มีความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนแนวคิดให้ทัดเทียมต่างชาติได้
5. การเข้ามาประกอบธุรกิจและวิชาชีพสถาปัตยกรรมของคนต่างด้าว จะประกอบด้วย 2 จำพวก คือ
 - 5.1. คนต่างด้าวที่เข้ามาจากประเทศพัฒนา กลุ่มคนเหล่านี้จะเข้ามาในโครงการที่มีมูลค่าสูง
 - 5.2. คนต่างด้าวที่เข้ามาจากประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ ซึ่งบุคคลเหล่านี้คิดค่าตอบแทนในการทำงานใกล้เคียงหรือต่ำกว่าสถาปนิกไทย ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ส่งผลกระทบต่ออย่างมากแก่ผู้ประกอบการและวิชาชีพชาวไทยอย่างมาก

ปัจจุบันมีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากที่เข้ามาทำงานเป็นสถาปนิกในประเทศไทย อย่างไรก็ตามยังไม่ถูกกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่มีการติดต่อร่วมลงทุนกับต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่มีกัจ้างสถาปนิกต่างชาติเข้ามาเป็นที่ปรึกษาและร่วมออกแบบด้วย โดยมีสถาปนิกไทยเป็นผู้ลงนามในแบบ ถ้าเกิดความเสียหายใด ๆ สถาปนิกต่างชาติก็ไม่ต้องรับผิดชอบหรือออกนอกประเทศไปแล้ว จึงเป็นการดีที่จะเปิดตลาดให้สถาปนิกต่างชาติสามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพอย่างถูกกฎหมาย เพราะบุคคลเหล่านั้นจะได้ถูกควบคุมมาตรฐานการทำงานภายใต้กฎหมายไทย รวมถึงจะต้องรับผิดชอบต่อในงานที่ทำด้วย

6. การออกแบบก่อสร้างบางอย่าง สถาปนิกไทยยังมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ เช่น อาคารที่ใช้สำหรับเฉพาะด้าน เช่น อาคารศูนย์ฝึคนักบินอวกาศ , โรงงานพลังงานปรมาณูซึ่งจะต้องใช้ความรู้เป็นพิเศษจึงควรให้สถาปนิกต่างชาติสามารถเข้ามาทำงาน เพื่อสถาปนิกไทยจะได้รู้ถึงวิธีและเทคนิคในการออกแบบด้วย

7. สถาปนิกไทยสามารถออกไปทำงานยังประเทศอื่นได้ โดยมีตลาดที่น่าสนใจคือ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาถึงด้อยพัฒนา

ผลเสีย

1. คนต่างด้าวที่เข้ามาประกอบธุรกิจและวิชาชีพ ย่อมต้องมีการโอนเงินออกนอกประเทศ แต่เนื่องจากอุตสาหกรรมภาคก่อสร้างมีมูลค่าสูง อาจโอนเงินออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก

2. การที่บริษัทต่างด้าวเข้ามาประมูลรับเหมาการก่อสร้าง หรือเข้ามารับงานทางด้านสถาปัตยกรรมในไทย อาจจ้างบริษัทของคนไทยให้เป็น Sub - Contractor ในการทำงานได้ เพราะค่าจ้างแรงงานถูก และมีคุณภาพในการทำงาน ทำให้น่าเป็นห่วงว่าหากบริษัทไทยไม่เร่งรีบในการปรับปรุงศักยภาพและคุณภาพในการทำงานแล้ว ในอนาคตสำหรับโครงการใหญ่บริษัทไทยอาจจะต้องทำการในฐานะที่เป็นเพียง Sub - Contract ของบริษัทต่างชาติแทนที่จะเข้าไปรับงานได้โดยตรง

3. การเปิดตลาดอาจทำให้สถาปนิกต่างชาติเข้ามามากเกินไป ก่อให้เกิดการตัดราคา และบุคคลเหล่านั้นอาจทำงานไม่ได้มาตรฐาน เพราะแต่ละประเทศมีมาตรฐานในการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป

4. ค่านิยมของคนไทยนิยมของคนนอก ย่อมมีความคิดเห็นว่าสถาปนิกต่างชาติจะต้องทำงานได้ดีกว่าสถาปนิกไทย จะทำให้เกิดการแบ่งระดับ (Grade) ทั่วๆ ที่สถาปนิกไทยมีมาตรฐานในการทำงานไม่แตกต่างจากชาวต่างชาตินัก

5. การออกแบบเป็นเรื่องของศิลปะ แนวความคิดและความเชื่อ สถาปนิกต่างชาติอาจไม่มีความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ แบบและรูปทรงของสถาปัตยกรรมไทย เช่น ฮวงจุ้ย